

Oppdrag - bevaring av verdifull natur i medhold av naturmangfoldloven - kategori supplerende vern

Presentasjon ved grunneiermøte for utvidelse av Risheimøyi naturreservat, Skjåk & Lom den 17. februar 2026

v/ Marie-Louise Olsen, enheten for Naturmangfold og Verneområder

Formål med presentasjonen

Statsforvalteren presenterer arbeidet med «Bevaring av verdifull natur» som er en plan for supplerende av verneområder med naturverdier som er mangelfullt representert i eksisterende verneområder.

Det er viktig at kommunene og grunneiere blir orientert om prosessen på et tidligst mulig tidspunkt. Dette gir mulighet til blant annet å komme med informasjon om lokale forhold.

Arbeidet med *bevaring av verdifull natur – supplerende vern* er forankret i Meld. St. 14 (2015-2016) Natur for livet & Meld. St. 35 (2023-2024) Bærekraftig bruk og bevaring av natur – Norsk handlingsplan for naturmangfold. Meldingene sier blant annet at man skal sikre et representativt utvalg av norsk natur for fremtiden, gjennom å verne naturtyper og økosystemer som i dag er mindre godt dekket av vern og at det innebærer at alle naturtyper har noen lokaliteter som er vernet. Dette vernet er også viktig for å bevare flest mulig leveområder for truede arter og naturtyper. Dette gjelder kulturlandskap, åpent lavland, ferskvannsområder og våtmark. Viktige naturfaglige evalueringer som ligger til grunn for prioriteringene i vernearbeidet er NINA rapport 535/2010, NINA rapport 888/2012 og NINA rapport 1666/2019.

Det presiseres at skog **ikke** skal tas med i denne prosessen, det skal fortsatt følge Frivillig vern-sporet.

<https://www.statsforvalteren.no/innlandet/miljo-og-klima/verneomrader/statsforvalteren-starter-arbeidet-med-bevaring-av-verdifull-natur/>

Statsforvalteren i Innlandet

En nasjonal målsetning

Det nasjonale målet er at «et representativt utvalg av norsk natur skal bevares for kommende generasjoner» jf. Prop. 1 S (2014–2015) for Klima- og miljødepartementet. Å «bidra til bevaring av variasjonsbredden av naturtyper og landskap» nevnes uttrykkelig i naturmangfoldloven § 33 som formål for områdevern, i tillegg til en rekke andre formål, blant annet å ta vare på truet natur og bevare større intakte økosystemer.

I utvelgelsen av aktuelle områder for vern benytter Statsforvalteren de fire kriteriene som Miljødirektoratet har lagt til grunn for arbeidet:

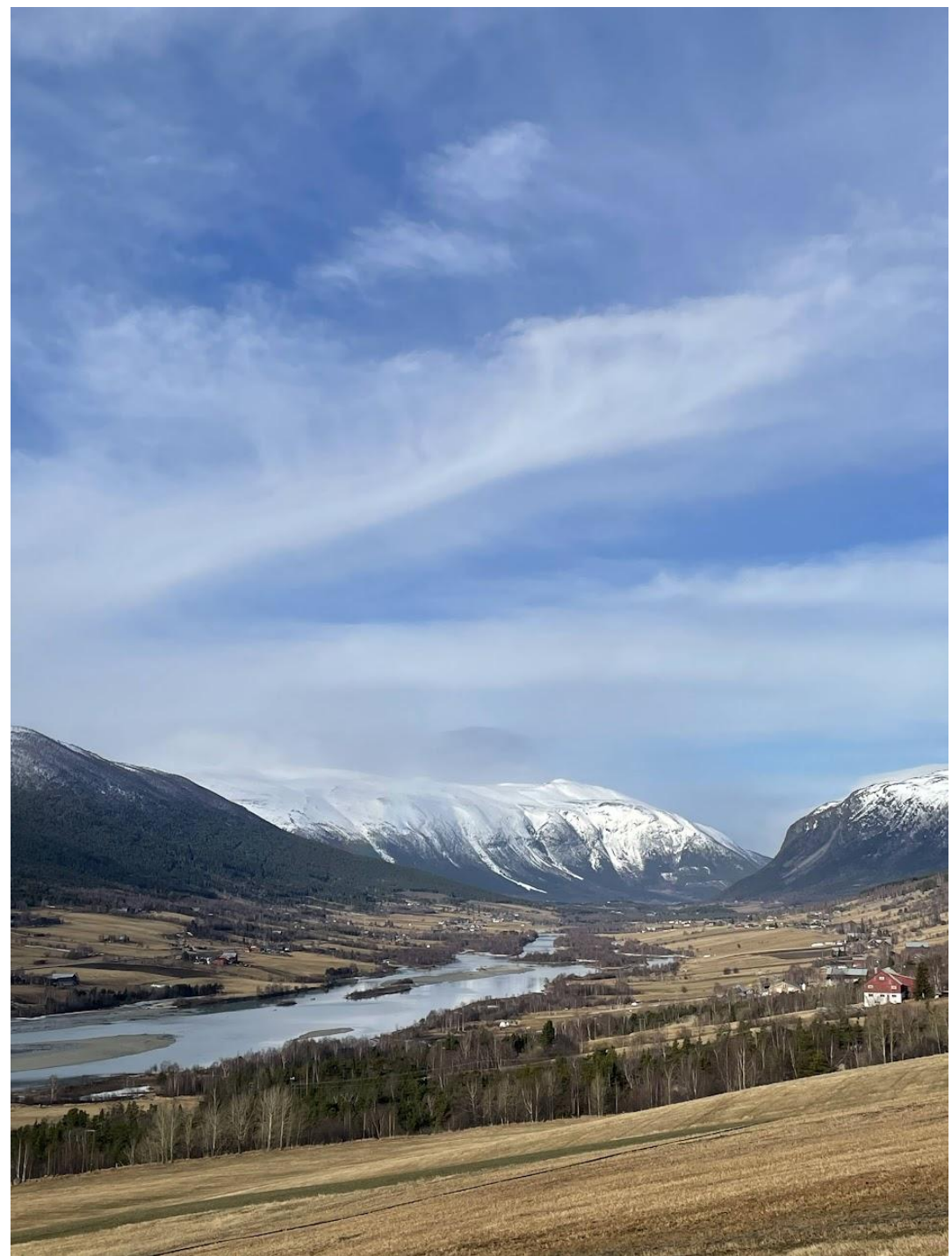
- Representativitet
- Truethet
- Robusthet
- Økologiske nettverk

Hvorfor benytte kriteriene ovenfor?:

Dagens verneområder fanger ikke opp variasjonsbredden i norsk natur og det er manglende økologisk sammenheng mellom områdene.

Statsforvalteren i Innlandet

Fire av ti våtmarksfuglar er trua av menneske

Bruk av naturressursar, utbygging og landbruk er dei største truslane for trekkfugl som er avhengige av våtmark, viser ein ny FN-rapport.

Publisert 14.11.2025

T.v.: Vådefuglen storspove hekkar i Norge, og er ein av artane med eigen handlingsplan under vart nyleg er klart utdødd, som dei trekkfuglar med leveområde i Vannfuglavolen (AEWA)

16:24

**mistenkt for kjøring
i påvirket tilstand**

**Over 200 trekkfuglarter
trues av hytter,
jakt og landbruk**

Myr, våtmark, tjern og innsjøer utgjør størstedelen av de aktuelle områdene på kandidatlista for vern i Innlandet. Lista består av ca. 150 områder hvorav det pr. nå jobbes med 24 områder spredt i hele fylket herunder utvidelse av Risheimøyi naturreservat.

Våtmark er den naturtypen som forsvinner hurtigst i verden. Globalt har 64 prosent av verdens våtmarker forsvunnet siden 1900, og det er få tegn på at denne negative utviklingen har bremset opp. Arealbruksendringer er den største trusselen mot det biologiske mangfoldet.

Statsforvalteren i Innlandet

Kommunenes rolle:

Det ønskelig at kommunene får mulighet til å påvirke hvilke områder det jobbes videre med, og kunne komme med alternative forslag til arealer innenfor egen kommune. Forutsetningen er at slike alternative kandidatområder har samme naturfaglige kvaliteter som områdene på lista for «*Bevaring av verdifull natur*». Lista ble presentert for alle kommuner i Innlandet i 2019.

Følgende har skjedd så langt i forhold til utv. Risheimøyi:

- Våren 2019 (mars–april) informerte Statsforvalteren blant andre Lom og Skjåk kommuner om Bevaring av verdifull natur (supplerende vern), da at blant andre utvidelse av Risheimøyi stod på kandidatlista for utredning til utvidet vern.
- Den 16. mai 2024 var det gjennomført et Teams-møte mellom Lom og Skjåk kommuner og Statsforvalteren. På møtet ble det informert om at det var bestilt naturfaglig kartlegging av utv. Risheimøyi og Bøvres Utløp–Vamtjønne. Kartlegginga ble prioritert som følge av at Risheimøyi og Bøvres Utløp–Vamtjønne, sammen med flere andre kandidatområde i Noreg, er peket ut av Klima- og miljødepartementet og Miljødirektoratet for naturfaglig utredning til nytt vern.
- I brev av 23. mai 2024 ble det sendt ut informasjon om naturfaglig kartlegging av Risheimøyi og Bøvres Utløp–Vamtjønne til alle grunneiere, Lom og Skjåk kommuner og Innlandet fylkeskommune.
- Den 13. og 19. mars 2025 presenterte Statsforvalteren kartleggingsrapportene for Lom og Skjåk kommuner, på administrativt nivå, gjennom et Teams-møte. Kommunene har mottaket rapportene.
- Den 18. og 27. mars 2025 presenterte Statsforvalteren oppdraget *Bevaring av verdifull natur* på kommunestyremøter i Lom og Skjåk. På møtene blei det varslet at Statsforvalteren ville ta initiativ til grunneiermøter i løpet av 2025.
- I brev av 22. november 2025 ble det sendt ut invitasjoner til møtet i kveld.

Liste over kandidatområder i Lom og Skjåk kommuner:

107	Smådalsvatni	Våtmark	Ja	Lom
108	Bøvres utløp - Vamtjønne	Stor elveør		Lom
109	Risheimøyi - utvidelse	Deltaområde	Ja	Lom, Skjåk

De områder med grønn og oransje farge ble peket ut av Miljødirektoratet og Klima- og Miljødepartementet etter innsending av de i alt 150 kandidatområder på Innlandet sin liste.

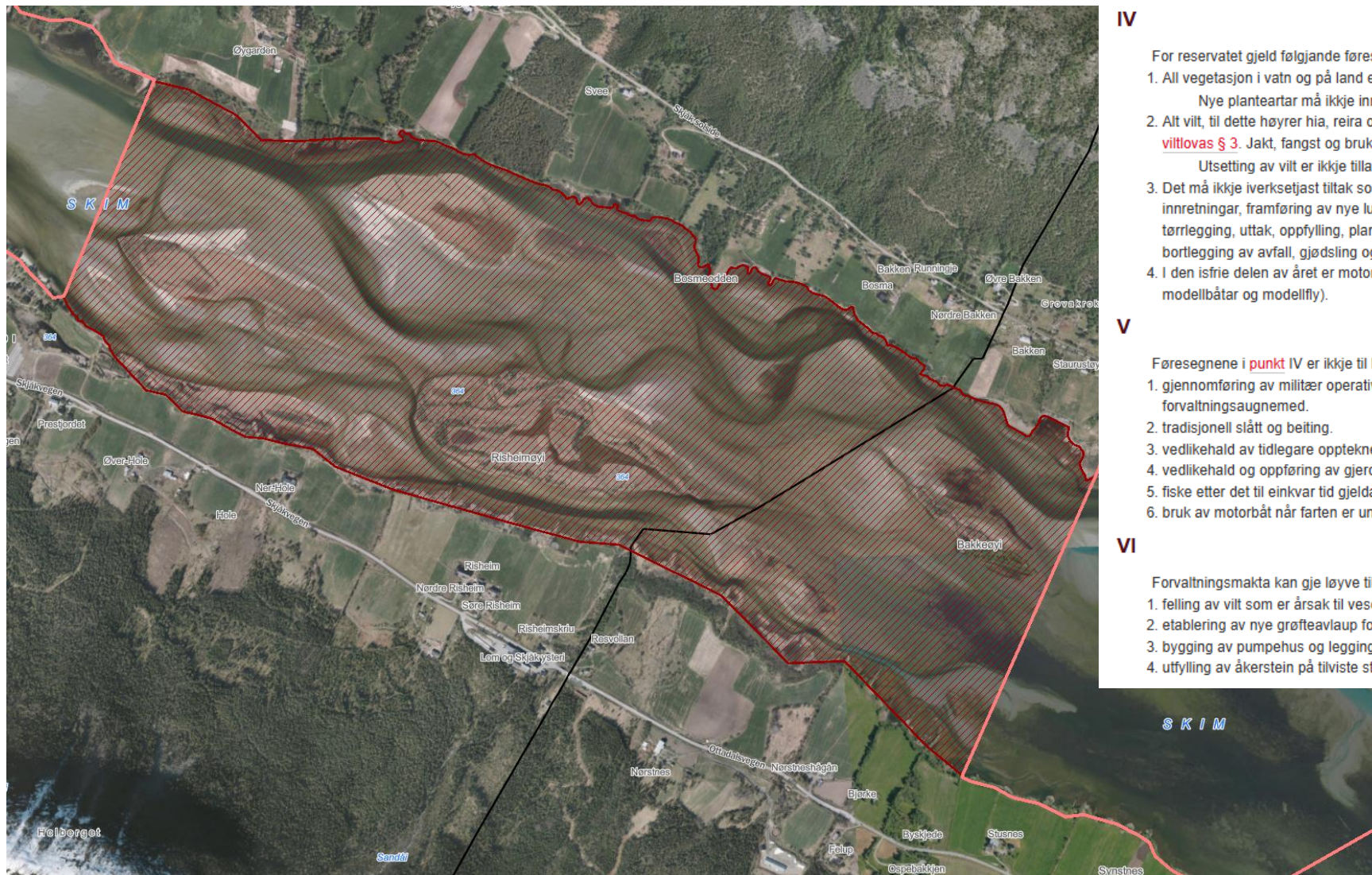
Utvidelse Risheimøyi (privat): Deltaområde. Viktig fugleområde, både trekk, myting og noe hekking, hvor naturreservatet bør utvides til å omfatte tilgrensende områder med samme kvalitet. Åpen flomfastmark med potensial for sjeldne insekter.

Bøvres Utløp-Vamtjønne (privat/stat): Stor elveør. Samla sett et av landets viktigste område for den prioriterte arten elvesandjeger (EN). Syv nye lokaliteter ble registrert sommeren 2018. Da arten i dette området veksler leveområder som følge av det dynamiske systemet som opptrer gjennom tilførselen av bresedimenter fra Jotunheimen mener vi at arten ivaretas med vern foran funksjonsområde som prioritert art. Flere rødlistede karplanter, bla. jøkelstarr (VU), elvebunke (VU). Vamtjønne er viktig hekkeplass for våtmarksfugl. bla. knoppsvane og sothøne (VU). I tillegg er deler av området viktig rasteplass for vannfugl under trekket vår og høst.

Eksisterende Risheimøyi naturreservat: Vernet i 1990. Areal: 2.248 dekar.

Føremålet med fredinga er å bevare eit viktig våtmarksområde med vegetasjon, fugleliv og anna dyreliv som naturleg er knytta til området, særleg av omsyn til trekkande vassfugl.

IV

For reservatet gjeld følgjande føresegner (jfr. pkt. V og VI):

1. All vegetasjon i vatn og på land er freda mot all form for skade og øydelegging.

Nye plantearter må ikkje innførast.

2. Alt vilt, til dette høyrer hia, reira og egga deira, er freda mot all form for skade, øydelegging og unødvendige forstyringar, jfr. viltlovas § 3. Jakt, fangst og bruk av skytevåpen og slepp av hund er forbudt.

Utsetting av vilt er ikkje tillatt.

3. Det må ikkje iverksetjast tiltak som kan endre dei naturgjevne forholda, som t.d. oppføring av bygningar, anlegg og faste innretingar, framføring av nye luftleidningar, jordkabler og kloakkleidningar, bygging av vegar, drenering og anna form for tørrlegging, uttak, oppfylling, planering og lagring av masse, ny utføring av kloakk eller andre konsentrerte forureiningstilførsler, bortlegging av avfall, gjødsling og bruk av kjemiske plantevernmidel. Opplistinga er ikkje uttømmende.

4. I den isfrie delen av året er motorisert ferdsel på vatn og lågtflyging under 800 fot, forbudt, (under dette høyrer også bruk av modellbåtar og modellfly).

V

Føresegnene i punkt IV er ikkje til hinder for

1. gjennomføring av militær operativ verksemd og tiltak i ambulanse-, politi-, brannvern-, oppsyn-, skjøtsel- og forvaltningsaugnemed.

2. tradisjonell slått og beiting.

3. vedlikehald av tidlegare opptekne grøfteavlup som drenerer tilgrensande jord- og skogbruksareal.

4. vedlikehald og oppføring av gjerde.

5. fiske etter det til einkvar tid gjeldande lovverk og forskrifter gjevne i medhald av dette.

6. bruk av motorbåt når farten er under 5 knop og det blir synt spesiell aktsemd overfor fuglelivet.

VI

Forvaltningsmakta kan gje løyve til:

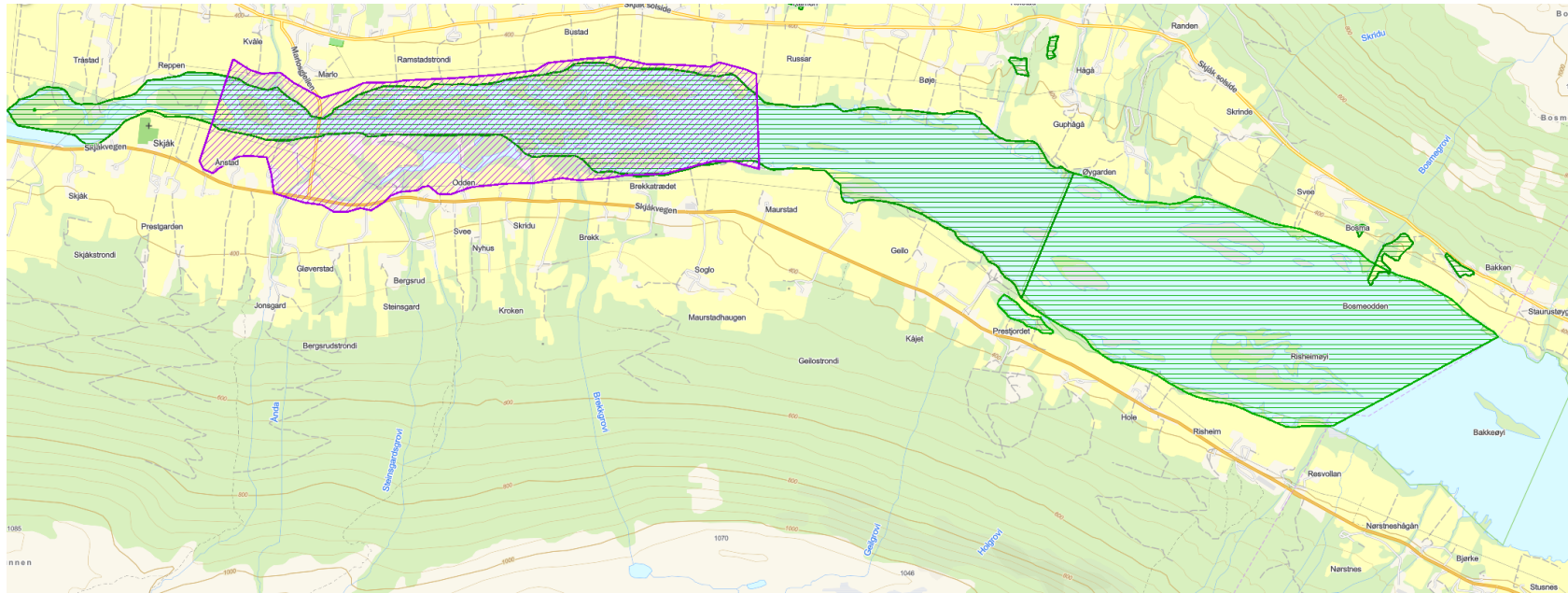
1. felling av vilt som er årsak til vesentleg skade, i samsvar med viltlovas føresegner og forskrifter.

2. etablering av nye grøfteavlup for drenering av tilgrensande areal.

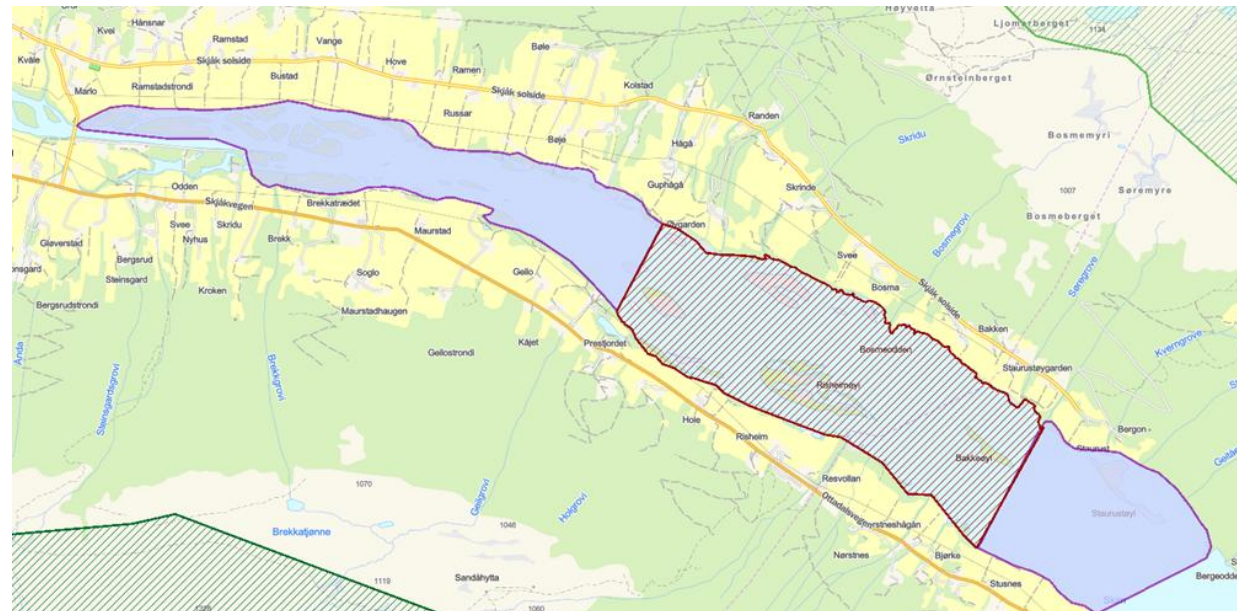
3. bygging av pumpehus og legging av leidningar for vatningsanlegg.

4. utfylling av åkerstein på tilviste steinfyllingar.

Natur-status før kartlegging i 2024 – Risheimøyi.

Lilla skravur = Elvedelta, kallet «Ottas utløp i Vågåvatnet» Grønn skravur = Deltaområde etter DN-håndbok 13 (2002)

Lilla polygon=utredningsområde. Brun-rød skravur=eksisterende naturreservat

Statsforvalteren i Innlandet

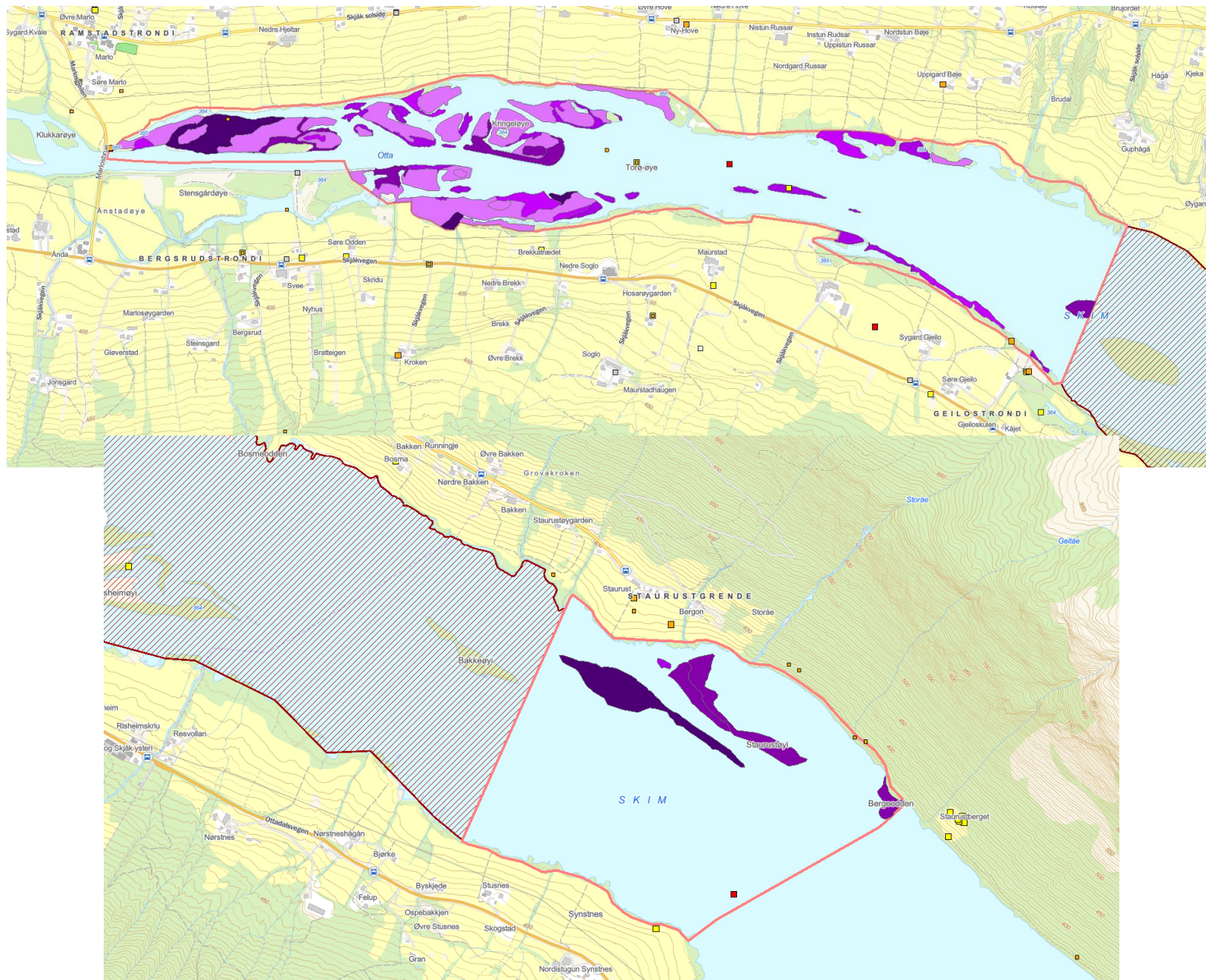
Hovedtrekk fra kartleggingsrapporten

Naturverdier i Risheimøyi sør og Risheimøyi nord i Lom og Skjåk kommuner

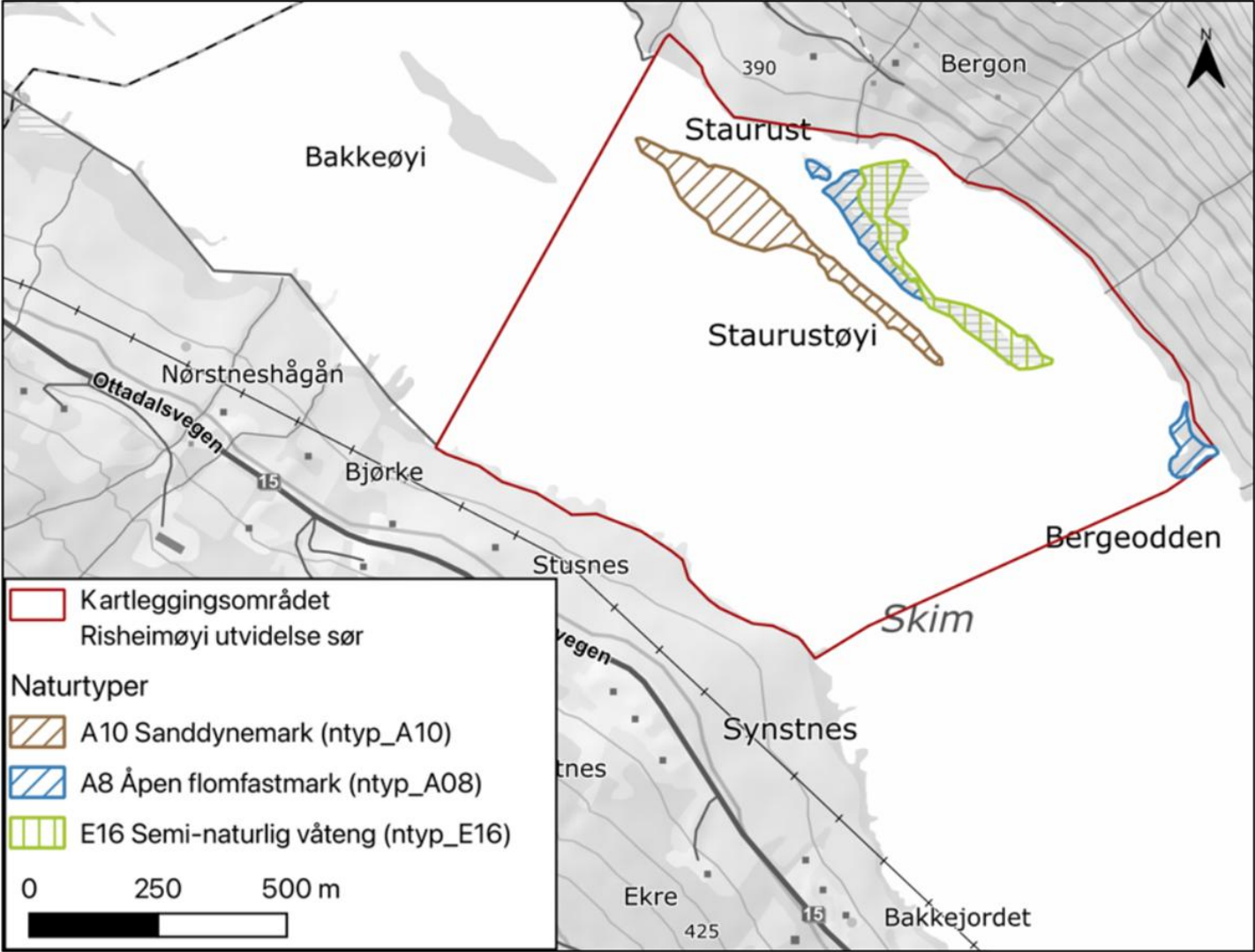
Miljøfaglig
Utredning

Rapport MU2025-30

Statsforvalteren i Innlandet

Risheimøyi sør – naturtyper etter NIN

Figur 6. Kartlagte naturtyper etter Miljødirektoratets instruks i utredningsområdet Risheimøyi sør i 2024.

Risheimøyi sør

Utredningsområdet (Risheimøyi sør) har store naturfaglige kvaliteter knyttet til naturtyper og fugl. Totalt er 22 rødlistearter påvist i utredningsområdet (fugl).

Utredningsområdets største naturverdier innen naturtyper og flora er knyttet til forekomstene av åpen flomfastmark (NT) og mulig sanddynemark (VU) som inngår i et helhetlige flommarksystem.

Fremstad (1986) peker på at miljøene bl.a. i dette undersøkelsesområdet viser flommarkmiljøenes dynamiske karakter, med naturlige endringsprosesser knyttet til vegetasjon og plantesamfunn. Oppland (del av Innlandet fylke) har et vesentlig ansvar for å bevare store flommarksystemer og store ferskvannssystemer med intakte økologiske prosesser, først og fremst Gudbrandsdalslågen med de største sideelvene. Disse flommarkene er unike også i norsk målestokk.

Av særlig stor verdi er områdets funksjon som raste- og matletingsområde for våtmarksfugl. Våtmarksområdene langs Gudbrandsdalslågen-Ottavassdraget er viktige brikker i et nettverk av våtmarker som ligger i en av hovedtrekkrutene for fugl i Norge, langs de store dalførene på Østlandet (Fylkesmannen i Oppland 1982). Disse lokalitetene har ulik utforming og er tilgjengelige i ulike perioder avhengig av snøsmelting, isgang og vannstand. I tillegg dekker lokalitetene et stort spenn i naturtyper, og tilfredsstillende dermed en lang rekke arters krav til matsøk, skjul mm. Utredningsområdet sør for Risheimøyi naturreservat er en viktig brikke i dette samspillet.

En samlet vurdering av naturverdiene i utredningsområdet Risheimøyi sør gir sterkt regionalt - nasjonal verdi. I en samlet vurdering med tilgrensende Risheimøyi naturreservat får utredningsområdet nasjonal verdi.

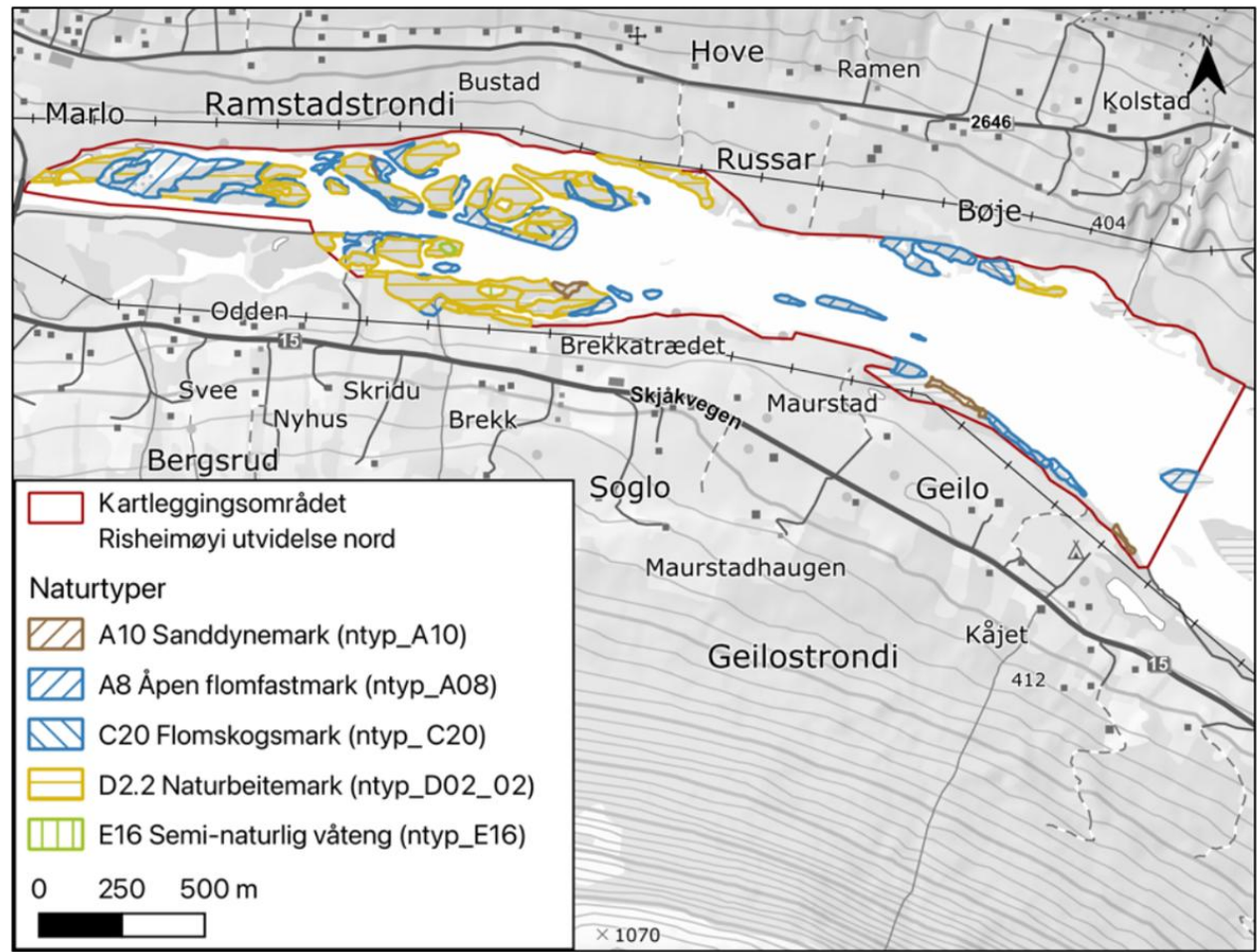

Statsforvalteren i Innlandet

Risheimøyi nord

Utredningsområdet (Risheimøyi nord) har store naturfaglige kvaliteter knyttet til naturtyper og fugl. Totalt er 20 rødlistearter påvist i utredningsområdet (karplanter 1 art, fugl 19 arter).

Figur 19. Kartlagte naturtyper etter Miljødirektoratets instruks i utredningsområdet Risheimøyi nord i 2024.

I Naturbase er deltaområdet i innløpet i Skim gitt elvledelta ID: ED00000309 (Ottas utløp i Vågåvatnet), med deltatype *klassisk delta* (Miljødirektoratet 2024). En del av utredningsområdet i vest inngår i dette naturområdet. I gjeldende rødliste for naturtyper (Miljødirektoratet 2018) er delta som landform klassifisert som sårbar (VU). Utredningsområdets største naturverdier innen naturtyper og flora er knyttet til forekomstene av åpen flomfastmark (NT) og sanddynemark (VU) som inngår i et helhetlige flommarkssystem.

Floraen består i hovedsak av lite kravfulle arter, og Fremstad fremhever dette som et karakteristisk trekk for flommarkene i Ottadalen. Dette illustrerer den store naturlige variasjonen i flommiljøene i dalføret fra Lågendeltaet i sør og til Bismo i nord. Fremstad peker også på at miljøene bl.a. i dette undersøkelsesområdet viser flommiljøenes dynamiske karakter, og med bl.a. naturlige endringsprosesser knyttet til vegetasjon og plantesamfunn. Oppland (del av Innlandet fylke) har et vesentlig ansvar for å bevare bl.a. store flommarkssystemer og store ferskvannssystemer med intakte økologiske prosesser, først og fremst Gudbrandsdalslågen med de største sideelvene. Disse flommarkene er unike også i norsk målestokk.

Av særlig stor verdi er områdets funksjon som raste- og matletingsområde for våtmarksfugl. Våtmarksområdene langs Mjøsa - Gudbrandsdalslågen - Ottavassdraget er viktige brikker i et nettverk av våtmarker som ligger i en av hovedtrekkrutene for fugl i Norge, langs de store dalførene på Østlandet (Fylkesmannen i Oppland 1982). Disse lokalitetene har ulik utforming og er tilgjengelige i ulike perioder avhengig av snøsmelting, isgang og vannstand. I tillegg dekker lokalitetene et stort spenn i naturtyper, og tilfredsstiller dermed en lang rekke arters krav til matsøk, skjul mm. Utredningsområdet nord for Risheimøyi naturreservat er en viktig brikke i dette samspillet.

En samlet vurdering av naturverdiene i utredningsområdet Risheimøyi nord gir sterkt regionalt - nasjonal verdi. I en samlet vurdering med tilgrensende Risheimøyi naturreservat får utredningsområdet nasjonal verdi.

Figur 8. Rødstilk (NT) opptrer regelmessig på trekk, og arten er mulig hekkefugl i utredningsområdet. Illustrasjonsfoto: Thor Østbye.

4.6.2 Fugleområde

Utredningsområdet (Risheimøyi nord) er et viktig rasteområde for vannfugl og våtmarkstilknyttede arter. Øyene og de blottlagte bankene i elveløpet fungerer som raste- og hvileområde for en lang rekke arter under vårtrekket og høsttrekket. Totalt er 72 fuglearter påvist i utredningsområdet nordvest for Risheimøyi naturreservat, hvorav hekking er dokumentert eller sannsynlig for 30 av disse (tabell 7).

Utredningsområdet (sammen med bl.a. Risheimøyi naturreservat) inngår i den svært viktige trekkruta som følger Mjøsa og Gudbrandsdalen, og hvor også flere andre verneområder er opprettet for å ivareta viktige rasteplasser.

Av de påviste fugleartene står i alt 19 arter på gjeldende norsk rødliste (Artsdatabanken 2021). Rødlisteartene fordeler seg med 2 kritisk truede (CR), 9 sårbare (VU), og 8 nær truede (NT) arter. I alt 6 av rødlisteartene hekker eller er sannsynlige hekkefugler (tabell 8).

Tabell 8. Oversikt over rødlistete fuglearter (Artsdatabanken 2021) i utredningsområdet Risheimøyi nord. Antatte hekkefugler er vist med uthevet skrift.

Rødlistekategori	Art
Kritisk truet (CR)	Vipe, hettemåke
Sterkt truet (EN)	
Sårbar (VU)	Stjertand, sjøorre, fiskeørn, gråmåke, fiskemåke, sandsvale, granmeis, grønnfink, gulspurv
Nær truet (NT)	Storskarv, tjeld, rødstilk , tårnseiler, sanglerke , taksvale, stær , gråspurv .

Isolert sett har utredningsområdet Risheimøyi nord sterkt regionalt - nasjonal verdi som trekkområde, mens en samlet vurdering med hele Risheimøyi naturreservat gir nasjonal verdi.

Vi ønsker blant annet å motta informasjon om lokale forhold og pågående bruk av området. Dette for å avdekke spesielle behov knyttet til vernebestemmelsene.

Statsforvalteren er imidlertid allerede kjent med følgende temaer innenfor det kartlagte området:

- Vanningsanlegg for åkervanning
- Massetak
- Fiske
- Båtkjøring
- Jakt
- Vedhogst
- Beite

Statsforvalteren i Innlandet

Prosess når nye områder fremmes for vern i Norge:

- ❖ Oppstartsmelding sendes ut og offentliggjøres.
- ❖ Statsforvalteren utarbeider så verneforslag med utkast til vernekategori, avgrensning, og verneforskrift ut fra formålet med vernet. Dette skjer på grunnlag av opplysninger om verneverdier, innkomne merknader og drøftelser med de som berøres, samt andre hensyn i området. Dette kvalitetsikres av Miljødirektoratet.
- ❖ Verneforslaget kommer på høring lokalt og sentralt.
- ❖ Statsforvalteren samstiller og svarer ut alle høringsinnspill og gjør eventuelt endringer i verneforslaget.
- ❖ Statsforvalteren sender faglig tilrådning til Miljødirektoratet. Miljødirektoratet vurderer tilrådinga og utarbeider innstilling til Klima- og miljødepartementet med framlegg til verneforskrift og avgrensning.
- ❖ Klima- og miljødepartementet samordner tilrådingen med andre aktuelle departementer og forbereder saken for behandling i regjeringa.
- ❖ Vernevedtak settes av Kongen i statsråd gjennom kongelig resolusjon.

Løpende dialog:

- ❖ Grunneiere, kommunen med flere kan i løpet av hele prosessen komme med innspill til Statsforvalteren i Innlandet, ta kontakt etter behov både under innspillsrunden til oppstartsmeldingen og høring av verneplanen. Vi ønsker så mange konkrete innspill som mulig (gjerne med kart og/eller bilder) i løpet at innspillsrunden som forventes å bli i første halvdel av 2026.
- ❖ Dersom det blir behov for møter rundt konkrete temaer eller problemstillinger i løpet av prosessen, så si ifra til oss.
- ❖ Når oppstartsmeldingen går ut, så vil det bli mulig å zoome inn på foreslåtte vernegrense på nett (Naturbase: [Naturbase: Natur og miljø på kart - miljodirektoratet.no](#)).
- ❖ Eksempel på en høring: [Høring – Bevaring av verdifull natur - Utvidelse av Fokstummyra naturreservat | Statsforvalteren i Innlandet](#)
- ❖ Kontaktopplysninger til saksbehandler:
Marie-Louise Olsen
E-post: marie-louise.olsen@statsforvalteren.no
Tlf.: 61 26 60 76

Statsforvalteren i Innlandet

A photograph of three children sitting on a rocky shore, looking out at a large body of water during sunset. The child on the left wears a red beanie and a dark jacket. The child in the middle wears a blue puffer jacket and pink pants. The child on the right wears a light blue puffer jacket. The background features a calm lake reflecting the orange and yellow light of the setting sun, with dark, forested mountains in the distance. Several pine trees are scattered around the shore, and a large tree trunk is prominent in the foreground.

Takk for at dere hørte på

Statsforvalteren i Innlandet